

на дату, на яку заявка вважається поданою; за умови набуття права власника сорту на підставі інформації, що наданий заявником сорт не був однорідним чи стабільним на дату, на яку заявка вважається поданою, або якщо право власника сорту надано особі, яка не має на це права. У разі визнання недійсними майнових прав власника на сорт чинність цих прав припиняється з дати їх державної реєстрації.

Захист прав на сорти рослин здійснюється у судовому та адміністративному порядку. Спори з будь-яких питань щодо відносин, пов'язаних з охороною та реалізацією прав на сорти рослин, можуть розв'язуватися у судовому порядку. Зокрема, суди відповідно до їх компетенції можуть розглядати: спори про надання прав на сорт та їх державну реєстрацію; спори, щодо сортів, створених у зв'язку з виконанням службових обов'язків або за дорученням роботодавця, авторства на сорт, винагороди авторам, укладення та виконання ліцензійних договорів, визначення власника сорту, визнання прав на сорт недійсними, дострокового припинення прав, порушення особистих немайнових і майнових прав на сорт, визнання сорту придатним для використання в Україні тощо.

За результатами розгляду справи суд може ухвалити рішення про відшкодування моральної (немайнової) шкоди, заподіяної порушенням прав на сорт, про відшкодування збитків, завданих порушенням майнового права на сорт; про стягнення з порушника отриманого внаслідок порушення прав на сорт доходу, включаючи втрачену власником сорту вигоду, про стягнення компенсації, що визначається судом у розмірі від 10 до 50000 мінімальних заробітних плат, або припинення дії, яка створює загрозу порушення права на сорт.

УДК 341:631.526(477+061.1ЄС)

Майдачевська А.В.

Національний авіаційний університет, прос. Космонавта Комарова, 1, м. Київ, 03041, Україна

e-mail : maidachevskaa@gmail.com

АДАПТАЦІЯ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ДО ЗАКОНОДАВСТВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ У СФЕРІ ОХОРОНИ ПРАВ НА СОРТИ РОСЛИН ЯК ОДИН ІЗ НАПРЯМКІВ ПРАВОВОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

На сучасному етапі процесу становлення України як розвинутої, прогресивної та правової держави особливо актуальним є питання про реалізацію євроінтеграційного вектору розвитку України. У 1995 році Україна набула членства у Раді Європи і планує здобути статус асоційованого члена Європейського Союзу (далі – ЄС). Вона

взяла на себе зобов'язання щодо реформування правової системи шляхом впровадження європейських стандартів. Важливим напрямом правової інтеграції України до ЄС є адаптація законодавства України до європейських норм, що являє собою не лише зближення з сучасною європейською системою права, а й реформування правової системи України у відповідності з європейськими стандартами.

Особливо нагальним є питання про законодавство у сфері захисту інтелектуальної власності та його теперішній стан, що передбачає сукупність методів впливу на механізм державного управління та захисту права інтелектуальної власності. Це спричинено тим, що воно безпосередньо має вплив на процес зміцнення економічних зв'язків України та держав-членів ЄС, і регулює відносини, пов'язані з охороною прав інтелектуальної власності. Одним із найперспективніших векторів розвитку сільського господарства є сектор насінництва, який має не лише перспективи розвитку в національному аспекті, а й є одним із способів реалізації експортного потенціалу України. Проте внаслідок недосконалого законодавства реалізувати його повною мірою поки неможливо. Так як торгівля є рушійним фактором розвитку країн що розвиваються, адаптація й удосконалення законодавства України у сфері правової охорони відповідно до законодавства ЄС, зумовить розширення експорту насіння та подальшу інтеграцію в європейську маркетингову мережу, що наблизить до виходу нашої держави як рівноправного партнера на міжнародний рівень.

Те, що Україна є активним учасником співпраці щодо охорони прав на сорти рослин, впливає з підписання Україною нормативно-правових документів з приводу співпраці у сфері досягнень у рослинництві селекції як науки, а також прийняття нової редакції Закону України «Про охорону прав на сорти рослин» на основі міжнародно-правових норм та стандартів.

Проте аналіз звіту Світового банку в сфері сільського господарства (*Enabling the Business of Agriculture*), вказує на низький ступінь розвитку сектора насінництва України в порівнянні з Європейськими країнами, проблеми якого пов'язані з недосконалістю законодавства. Також рішення Європейської Комісії щодо законодавства України, постановило, що рівень захисту прав інтелектуальної власності, особливо у сфері правової охорони сортів рослин є досить низьким, адже не завжди відповідає європейським стандартам, зумовлюючи колізії між нормами.

До прикладу, згідно з п. 3 ст. 10 Закону України «Про охорону прав на сорти рослин» засобом правової охорону сорту є патент. Проте п. 4 ст. 221 Угоди про Асоціацію проголошує, що сорти рослин не підлягають патентуванню. Дана колізія може стати суттєвою проблемою не лише при виникненні правових спорів в охороні прав на

сортів рослин, а й при співпраці в галузі сільськогосподарського виробництва з іншими державами. Тому потребує уніфікації відповідно до європейських стандартів.

Також значні колізії існують між методиками для випробовування нових видів рослин. Адміністративною радою Міжнародного союзу з охорони нових сортів рослин (UPOV) розроблено набір загальних принципів для проведення експертизи нових різновидів рослин щодо наявності в них певних ознак, а також прийняті конкретні рекомендації на рахунок процесу випробовування певних видів рослин. Проте в Україні не існує національних методик, а методики UPOV не імplementовані в національне законодавство. Це може спричинити проблеми при вирішенні справ про порушення прав інтелектуальної власності на сорти рослин.

Яскравим прикладом може слугувати справа Господарського суду № 910/15074/14 за позовом Компанії «Семенсес Прогрейн Інк» (Semences Prograin Inc) до Товариства з обмеженою відповідальністю «Прогрейн Євразія» та Державної ветеринарної та фітосанітарної служби України про визнання недійсними майнових прав інтелектуальної власності.

За змістом справи реєстрація одного ж того самого сорту рослини, яка була виведена з однакових батьківських компонентів, була здійснена позивачем спочатку в Канаді з присвоєнням відповідного українського синоніму для сортів, а потім відповідачем – в Україні, проте за різним законодавством та методиками. У ході вирішення справи була проведена судова експертиза і зроблено висновок, що при реєстрації використовувалася Методика проведення експертизи та державного випробування сортів рослин зернових, круп'яних та зернобобових культур (2003 р. далі – Методика – 2003), яка не була приведена до вимог Міжнародного союзу з охорони нових сортів рослин (UPOV). Суд визнав недійсним права інтелектуальної власності товариства з обмеженою відповідальністю «Прогрейн Євразія». Основна проблема полягала в тому, що реєстрації сортів рослин здійснені в Україні та в Канаді були здійснені за різним законодавством та методиками (методика UPOV та Методика 2003), тому опису підлягають різні ознаки та відрізняються правила заповнення документів. Так як Канада та Україна є членами UPOV, то відмінність сортів має встановлюватись відповідно до Методики UPOV. Тому задля уникнення аналогічних та подібних правових спорів необхідно адаптувати та удосконалити законодавство України у сфері охорони прав на сорти рослин та насінництва до норм міжнародного законодавства.

Також колізія, яка потребує негайного виправлення стосується строку чинності виключного права інтелектуальної власності на сорт рослин. Відповідно до законодавства України залишаються селекційними досягненнями сорти рослин, які перейшли в суспільне

надбання у зв'язку з закінченням строку чинності виключного права інтелектуальної власності або з його достроковим припиненням. Проте законодавство України після завершення строку чинності виключних прав не повертається до об'єктів правової охорони, як це робить Міжнародна конвенція з охорони нових сортів рослин у пп. «b» п. 1 і п. ст. 20, що повертається до вказаних прав у аспекті заборони подальшого використання назви сорту, щодо якого раніше було здійснено правову охорону. При співпраці з іншими країнами дана суперечливість теж стане проблемним аспектом при захисті прав інтелектуальної власності на сорти рослин.

Резюмуючи вищенаведене, можна дійти до висновку, що на сьогоднішньому етапі законодавство України у сфері охорони прав на сорти рослин потребує удосконалення та адаптації відповідно до європейського законодавства, узгодження національних норм із нормами законодавства ЄС, ліквідації колізій та розбіжностей між ними. Створення нових сортів рослин є досить громіздким та складним процесом, проте через недосконале законодавство, яке здійснює регулювання права власності на сорти рослин українські селекціонери не можуть повною мірою реалізувати потенціал, що в свою чергу створює перешкоди для інтеграції України в європейську маркетингову мережу. Вказані проблеми мають враховуватись при встановленні подальших векторів адаптації законодавства України до стандартів ЄС.

УДК 347.771:631.526(091)

Марченко Т. М.*, **Українець С. Л.**

*Український інститут експертизи сортів рослин,
вул. Генерала Родимцева, 15, м. Київ, 03041, Україна
e-mail: doremefa@i.ua

СОРТ РОСЛИН ЯК ОБ'ЄКТ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ: ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ

Звернувшись до історичних джерел, можна прослідкувати основні, визначальні етапи створення системи вітчизняного сортови-пробування, коли Всеукраїнським товариством насінництва 1923 року було започатковано спеціальну сортомережу.

Пізніше (1927-1930 рр.) програму сортовипробування значно розширили залучивши головні польові та городні культури. Тоді було вперше розроблено спільну методику проведення досліджень сортів, виділено основні ознаки, за якими проводилось випробування, обрано сортимент досліджуваних сортів відповідно до місцевих ґрунто-кліматичних умов.

Початок 30-х років ознаменувався створенням Всеукраїнської